

Féltek? Ne féljeteK!

*Ha Isten markában tartja az angyalt,
ki van az angyal markában?*

Első nap

Június huszonharmadikán, késő délután meguntuk a Spanyolország–Szaud Arábia világbajnoki megnyitó futballmeccset és hosszas töprengés után Gázsival úgy döntöttünk, hazamegyünk. Esett az eső. Jucusék kapuja előtt az érdes aszfaltról a nyálkás fahídra léptem és elvágódtam. A bokám kilencvenhat kilós seggem alá került, három helyen eltörött, elszakad a bokaszalagom és kificamodott. Így lettem a futball világbajnokság egyik első magyarországi áldozata. Az európai statisztika szerint a kétezerötvenegyedik.

A kórház felé jövet – akkor még menet –, mintha egy úszómedencében közlekednénk, amelybe kompresszor fújja a buborékokat. Sok víz, még több buborék. Lucfalva határában néhány perce még felhőszakadás volt. Ömlik a híg sár a dombról. Vagy áthúzzunk rajta egy pillanat alatt, vagy bennragadunk. Gy. vezet, a fiam mellettem, hátul.

Épp itt kavarr rosszkedvében az isten, fölöttünk a jókedvű angyal. Nem tudom, ki gondolta ezt a kocsiban. De, hogy isten volt és angyal együtt, kéz a kézben, az kétségtelen. Mindjárt szakadni fog. És már szakadt. Egyikőjük hozzávigyorog.

Dr. S., miután a vérnyomásomat gyógyszerrel, nyelvem alá nyomott injekcióval sem sikerült 200 alá vinni, a szemembe néz, azt mondja: „Uram, fogalmam sincs, mi történik magával a következő percekben.” Az első adag gerincbe adott érzéstelenítőnek nem volt hatása, a második gyorsan hatott. Ekkor már túlvoltunk a nyelv alatt.

A műtőben két óra alatt vasalta, drótozta össze a bokámat. Karmos lemezeket és csavarokat kaptam felfoghatatlan mennyiségben. Káromkodott – „Ki a lófasz küldte ide ezeket a csavarokat, ez nem az a méret!

Beszélggettünk is. „Én is ismertem egy író, már nem él, Petőfi Sándor. Ne kérdezze, nem tudom megmondani, jó-e ez nekünk.” „Mi?” – kérdezem. „Az, hogy nem tudom megmondani.” A következő napokban megtapasztaltam, hogy igenis van orvosi lelkiismeret, és az számára is fontos.

– A lányom a szüleimnél lakik Pesten. Nincs internet. Panaszodik, hogy nem tud dolgozni. Nekem se volt, mégis tudtam.

Dr. S.-ről azt tartják a kórházban, hogy a leglassúbb és a legjobb traumatológus. Előfordul, hogy órákat vár rá a következő beteggel orvos kollégája a műtő előtt, ő akkor sem siet. Kidob hangosan egy lófaszt. Fontos, hogy szép munkát végezzen. Szépek és eredményesek a varratai. „Csak dr. S.-hez kerülnek!” – sóhajtoznak a betegváróban a betegek, mondja az egyik nővér. „Vagy A.-hoz, az arab orvoshoz.” „Szerencsés ember, mindketten ránéztek magára.”

Amikor kiderül, mennyi idő, amíg járóképes nem leszek, mondom, hogy behozatom a laptopomat, jó néhány idegen meg saját kézirat van benne, olvasnék, dolgoznék, helyre állhatna a közérzetem.

– A közérzete?

– Az.

– Az fontos. De attól még leszarhatja!

– Nem kaphatok külön szobát, ahol egyedül vagyok?

– Biztos hallja, most hangosan mosolygok. Ez traumatológia, megyei.

Több éve minden hely foglalt. Előre, meg visszafelé is. Én, már ne haragudjon, a jövőt nem építhetem, csak rombolhatom. Mit képzol magáról?!

Első éjszaka le sem hunytam a szemem. Na jó, persze, lehunytam, és nem aludtam. Hárman vagyunk egy kórteremben. Én az ajtó felőli ágyon. Az ablaknál egy fiatal cigányfiú, aki láncfűrészsel vágta el a térdizületét, anyja és apja egész éjjel a folyosón virraszt, ő hol elalszik, hol nyafog. Sötétvörös folyadék csöpög belé, ami vérnek túl híg, infúciónak túl színes. A középső ágyon egy idősebb férfi. Eltávozóban, ahogy mondja. Másfél éves csavart vettek ki a sípcsontjából. Igaz, csak egy részét, mert beletörött. Azt mondta neki doktor S, hogy jó helyen maradt.

– Kivehetjük, de az nagy műtét lesz – mondja neki. Fenyegeti.

– Maradjon – mondja a beteg –, ha nem zavadzál.

– A beteg dönt. Nem zavadzál! De megcsinálhatom.

– Ne csinálja meg, doktor úr!

Másnap. Szombat

Az öregúrért még tízkor sem jönnek, felajánlom a telefonomat, hívja a fiát. Alszik, mondja. Én nem értem ezeket. Pék, az éjszakai műszak után mindig lefekszik. Én sofőr voltam, három éjszakát is kihagytam egymás után.” „Az veszélyes lehetett, mondom.” „Miért lett volna? Hol volt akkor ennyi autó.” Hozzáteszi: „Ennyi pék se volt, és mégis.”

Szombat délben átgurítanak az egyesbe, ahol egyedül leszek. Mit csinálsz, kérdezik a nővért a folyosón. Unatkozom, mondja, és tovább tol.

(Mikor már ott fekszem, és, gondolom, a főorvos utasítására, nem fektetnek hozzám beteget, az ajtóm előtt mondja, hogy halljam: „A következő beteget magam mellé fektetem.” Másnap, amikor már van pénzem, előkészíték egy borítékot, nem fogadja el. Máskor se sértsen meg, mondja, amikor erőltetem.)

Egyedül vagyok az egyesben az ablak mellett. Az evangélikus templomra meg a zsinagógára látok. A zsinagógában nem vagyok biztos, messze van. Csupán a tömbje, a robosztussága, az egysége árulkodó. Meg az, hogy messzire lát.

Egyelőre nem hosszan nézelődhetek, mert ugyan tegnap déltől mozgathatom a lábujjaimat, sőt, tornáztatnom kell, a vécre is kimehetek járó kerettel, de csak módjával ülhetek fel az ágyban, és azt sem tartósan. A vérnyomásom a napi gyógyszer ellenére sem csökken tartósan a műtét előtti 200-ról.

Olvasok. Az egyik tavasi Holmiban Kemény Ady-esszéjét, ami a recenziók (tanulmányok) között jelent meg és többről, sokkal többről szól, mint egy ilyen rovatban általában szólni

szoktak a művek, meg a szerzők. Erről egyszer feltétlenül hosszabban is szeretnék beszélni, ha innen kimegyek. Mindenesetre készítek (majd) róla néhány fénymásolatot. (Így lesz.)

Harmadik nap. Vasárnap

Bent van a laptopom, de még hiába. Fájdalmaim vannak, csak gondolni tudok rá, sem kedvem, sem erőm elővenni.

Az éjszakát, egy ébredéssel, átaludtam. Tegnap még Gy., és Sára mosott le, ma hajnalban egyedül a kagylónál én magamat. A járókeretre támaszkodtam, baltérdem egy széken. A műanyag „retikül”, csöpögő véres váladékkal a földön.

Béla bácsi

Híre van. Minden hajnalban az összes kórterembe beköszön. Jó reggelt, hogy tetszik lenni? Beszélgetni akar. Mindenünnen kidobják. Én se akarok vele beszélgetni, nekem már – be-néz – nem köszön. Aztán kávé kunyerál a nővérektől. „Többet ne jöjjön! Azt hiszi presz-szó ez itt?!” A takarítónőhöz: „Takarítónő, levitték már a szemetet?” „Azzal maga ne törődjön, Gyula bácsi, levitték. Hagyja békén a takarítást.” „Nem Gyula vagyok! Béla. Erzsike-nek mi baja?” „Becsípődött neki egy ideg.” „Jaj, de sajnálom. Rögtön észrevettem rajta.”

Béla bácsi hajléktalan. Egy Kft-tulajdonában lévő telken lakik, cserébe rendben tartja a bekerített területet. A szomszédok zaklatják, el szeretnék küldeni. Félnék tőle, mert tüzet is rak. Egy alkalommal, amikor éppen beszerző úton volt, kirabolták. Elhurcolták a bútorait, egy régi gyümölcsösládát, ami az asztala volt, meg egy másikat, ami a szék. Egy méretes bádoglepot, amit tükörként használt, és mindig súrolta, tisztította, aminek elviselhetetlen hangja volt. A szomszédtelkesek telefonálgattak a hivatalokba, hogy távolítsák el az öreget, tiltsák ki a telekről. Egyelőre reménytelen, mert a Kft. telkén lakik, magánterületen, ahol dolgoz is van: ő az őt, a tulajdonos menedzsmentestül ragaszkodik hozzá.

Egy este „hazafelé” menet leütötték. Ezért van itt.

Átlátok. Vagyok.

A romafiút közvetlen utánam mütöttek, valamivel éjjél után hozták a kórterembe, az ablak melletti ágyba. Jön az ágy mögött az anyja, apja. Mindketten rettentően alacsonyak. Törpék. Az apa erős, kerek arcú, az anya vékony, hegyes állú, szögletes. A fiút a mütős a hordágyról átemeli a kórtermi ágyra. Kimegy. A romafiú sorozatban fingani kezd.

– Miért csinálom ezt, apa?

Az apa vigyorog.

– Miért csinálom? Otthon nem szoktam.

– Otthon nem vesszük észre, fiam – mondja az apa.

Az az igazság, hogy mindenki fingott. Később a másik kórteremben is. És mindenki szégyenkezett.

Jegyezgettem a zöldkönyvembe és elfáradtam. Térdemen a laptop, nem tudom, szabad-e. Ebben a pozícióban semmim sem fáj. Tegnap két fájdalomcsillapító után is nehezen viselhető fájdalmaim voltak, és nem találtam a sérült ballábam helyét.

Telefonok. Hadd tudják, a történetek ellenére is dolgozom. És Réznek. Domokos nála töltötte utolsó napját. Mesélem a fotót, amit a Könyvhét szombatján készítettem az esőben. Kék ernyő alatt, elázott környezetben, fejük egymáshoz közel. Csoóri és Domokos Mátyás beszélget.

Vérnyomásom 160. Haladunk, lefelé.

Megvolt a vizit. Fiatal orvos, új, még sose láttam. „Hogy érzi magát?” „Most jól, mert nem fáj, és egész éjjel aludtam.” „Adunk még fájdalomcsillapítót.” „Nem kérek, megmaradt a második, amit éjszakára kaptam.”

Egyre több folyadékot kívánok, remélem, nem a láztól. Eddig nem volt. De az is lehet, hogy nem ittam, hogy ne pisiljek. Így is pisiltem az infúziótól. A kacsát szemérmesen használom, előtte sokáig gondolkodom, hogyan is lesz. A hírek hiányoznak, nincs internet lehetőség. A nővér (a tegnapi szőke, aki nem fogadta el a pénzt) segítségével feljebb, derékszögbe emeltük az ágy háttámláját (eddig ferdén, félig megdőlvén feküdtem). Remek pozíció, ha a lábam is bírja majd, olvasni, írni, dolgozni fogok.

Kemény István esszéjére a gyerekeken, és Gy-n kívül fel fogom hívni még néhány ember figyelmét. (Vásárhelyi Marcsi és Juli, Kovács, Konrád – Eörsi, ha lenne –, Borsi-Kálmán, Murányi, Kaiser, Faragó Ági, Helga, stb.) Ez jár a fejemben.

Miért nem jó

Hangokat hallok a nyitott ajtón keresztül a folyosóról, szemben az orvosi szoba. Ha látok is embert, alakot, ha csak be nem pillant, elsuhan az ajtó előtt. Telefonon az orvos egy gyógyszer után érdeklődik. „Lemegy érte a nővér”, mondja. „Nővérke!” „Van nekik?” – kérdi a nővér. „Egy ampulla” – mondja az orvos. – „Az is valami. Felhossa, Ágika?” „Hozom.” – Lementem a Betegfelvételtre!” – kiáltja. „Jó.” – mondja egy másik. „Mi a picsáért nincs nekünk abból?!” Ez már S. doktor. „A lópicsába!”

Még sem annyira jó a felemelt ágytámla. A gerincem nem sokat bír. Kellemetlenül sajog. Ha tornáztatom, mozgatom, egy időre kihagy a fájdalom. Előre dőlök, oldalt, megint hátra. Sohasem gondoltam, hogy ilyen kevés elég ahhoz, hogy gyenge, hogy kiszolgáltatott, hogy majdhogyanem semmi legyek. Először vagyok kórházban.

Apám jut eszembe, aki az első infarktusa után (akkor még több hétig tartották kórházban a beteget) a konyhában nem volt képes felemelni az üres bevásárló kosarat. Nem akarom elhinni neki, megjátszod magad, gondoltam, vagy mondtam is, és esetleg ki is nevettem. Azelőtt ugyanazzal a kézzel akkora pofont tudott adni. A fejed lerepül, mondta előtte.

Nincs székletem, holott világeletemben minden reggel megvolt és mindig az első étkezés előtt, akárhol – ha vidéki úton, szállodában, külföldön – laktam is. Harmadik napja nincs. Igaz, keveset eszem, berendezkedik az ember. Pénteken, a baleset előtt két kicsi szendvics, a kórházban egy kifli kettébe vágva, vajjal megkenve, ebédre maréknyi tarhonyás hús uborkával. A levest csak megkóstoltam. Mind kicsi adag, a zóna zónája. Este egy szelet kenyér sertéspástétommal, kefir, amit Gy. hozott. Kerülném a lisztes ételeket, de nem lehet.

Székletiünk

Az előző kórteremben, amikor még együtt voltunk, az egyik szombaton behoztak egy nem is idős, nagydarab embert valahonnan vidékről, az egyik faluból, egy férfit. Föl volt puffadva, napok óta nem volt széklete, ráadásul egy lakodalom után, órákig a kórházban sem tudták elindítani. Több orvos, ápoló, rokon nyüzsgött körülötte. Könnyöztek neki, és szidták. Na de, amikor elindították... Volt futkosás, pánik, nagyobb, mint a gát alatt. A rokonok pedig mind eltűntek. „Tíz napig nem volt székletem. Bármit csináltak. Na, de amikor eljött az ideje, nem volt elég az egy ágytál, három se a végén. Seggem, tököm szaros lett. Abból hogy mostak ki? Nem is emlékszem.”

Fűt a laptop. Közte és köztem rétegesen hajtogatott, vastag lepedő.

Zöldkönyvemből

Ha az ember a „cél *nem* szentesíti az eszközt” alapján élne (és cselekedne), az emberiség ki-pusztult volna. Kérem ezt figyelembe venni, amikor mégis elindulok a vécé felé.

Az is igaz, hogy az emberiség nem csak önpusztulását, az önpusztítás folyamatát, hanem általános boldogtalanságát is annak a másik filozófiának köszönheti: a cél, igenis szentesíti az eszközt.

Sikerült. Már az ágyam felé kattogok, de még mindig járókerettel, visszafelé.

Egy másik éjszaka

- Maga elkeverte azt a vért! – kiabál. – Hova a picsába keverte?
- Most akartam rendet rakni, főorvos úr.
- Maga?
- Nem olyan nagy a baj. Most már rend van.
- Nem nagy, mert észrevettem. Ha nem veszem észre, mi a picca lesz?
- Mi lenne? Eddig se volt.
- Miért, hányszor keverte már el?
- Honnan tudjam, főorvos úr, még egyik főorvos úr sem vette észre.
- Nem-e?!
- Senki sem ilyen erőszakos, mint főorvos úr. Egy kis rend miatt.

Szembenézve

A 200-as műtét előtti vérnyomásról azt gondolom, hogy ezzel a bokatoréssal lettem figyelmeztetve arra, hogy akár nagy baj is lehet. Lehetett volna valami baj később, ha nem figyelmeztet.

Mindig is hittem az önerőmben. A főorvos a szemembe nézett, ő lett azonnal az önerőm. Ide felé isten (végtelen) haragja alatt angyal kísért, most az önerőm.

– Hajszádra volt egy agyvérzéstől. Lehet ebben még valami öröme. És abból bármi lehet, csak jól nem lehet kijönni belőle.

Mondom, hogy éppen a baleset előtt néhány nappal bejelentkeztem Samu doktorhoz a vérnyomásommal, csak elsodort a világbajnokság, az élet.

– Ne ígérjen. Megkeresi, vagy nem azt a doktor Samut. Nézzen rám.

Maga ép olyan, mint én. Nem egy doktor.

Ígérem, hogy megkeresem magamnak a gyógyszeremet és beállítom. Még a szakállunk is hasonló.

– Ne ígérjen, úgysem tartja be. Nem azok a fajták vagyunk.

Figyelmeztetés. Ne pörögj! Ha nem állsz le, nem elpusztulsz, hanem a fiad, lányod nyakába szakadsz egy agyvérzéssel. Megbénulsz. Féloldaladra. A szádra, a nyelvedre, a félagyadra, az értelmesre, hogy a kevésbé értelmes még küzdjön veled. A másik féloldaladra. A csipődtől lefelé, hogy beszarhass, behugyozhass. Nem mindegy.

Állítsd le magad, mondom, ha jól akarsz nekik. Vagy jobbat.

Itt vannak ezek a macskák. Szeress.

– Ebből ennyi van csak? – kérdezi a főorvos. – Ne vicceljen! – mondja a nővérnek. – Szeressen valahonnan! Utazgasson, van itt még emelet!

Ugyanaz a vasárnap

Benéz két részeg, az egyik malteros kőműves ruhában. Csikóst keresik, aki karambolozott, meg akarják verni. Minden kórterembe benyitnak, a nővért faggatják. Nem értik miért kel-
lene a pincébe menniük. Alagsor? Mi az – kérdi az egyik. Betegfelvétel – mondja a nővér.
– Nem beteg az, hogy a betegfelvételen keressük. Csak karambolozott – mondja ugyanaz.

Haza

- Haza?
- Hááát.
- Akkor örül az asszony.
- Az lehet. Örül, mert, ha egyedül van nem asszony.
- Aztán miért ne vóna?
- Mert nincs neki segítség.
- Ja.

- Kap egy szobatársat – mondja a nővér. – A nadrágját berakom a szekrénybe.
Berakja. – Elütte az autót.
Még sem hozzám hozzák, maradok egyedül a kórteremben.
- Ne oda vidd!
- Hát hova?
- Ne a hármásba.
- Jön még négy beteg.
- Jó. Akkor majd azokat is magam mellé fektetem.
A beigért betegtárs nadrágját elviszik a szekrényből.

Délután mégis szobatársat kapok, Istvánt. Buszsofőr és veszélyes fakivágó. Ő mondja így. Márciusban leesett egy diófáról, pontosabban: egy tizenegy méteres létra utolsó előtti fo-
káról, csaknem legfelülről. Gerincét, vállát, bordáját törte. Túlélte, most a térdéből szed-
nek ki egy csontszilánkot, ami akkor bennmaradt. Az arab orvos műti. Jó-e? – kérdezi.
A híre jó, mondom. István az első tíz percben tisztázza, hogy a neve ellenére nem cigány,
nem is gyűlöli őket, pedig többségük rossz ember.

Este bejön a család. „Jó családod van”, mondom neki, miután elmentek. „Miért mon-
dod? – kérdezi –, mert hoztak sört is?” „Megtudtam, miért tűnsz olyan kiegyensúlyozott-
nak.” „Az asszonyra gondolsz.” „Rá is.” „Azt meghiszem. Csak egyszer vertem meg. Nem
is vertem, csak megütöttem. Furdal a lelkiismeret, pedig megérdemelte. Egyszer mind-
egyik megérdemli. És az a jó, ha mielőbb.”

Ez már nem vasárnap. Biztosan

A harmadik ágy még üres. Reggel mentőautó szirénáját halljuk. István megkérdezi a nő-
vért, hogy vajon ide, mellénk hozzák-e majd a beteget.

– Akit idehoznak, az még csak most ül fel a biciklire, vagy most mászik fel a fára.

A következő hét közepén kapunk betegtársat. 14-15 éves, most végezte az általánost.
Biciklivel meg akarta dönteni saját rekordját egy dombról lefelé jövet.

- Mennyi volt a korábbi rekordot?
- Ötvenöt kilométer.
- És most mennyivel szálltál el?
- Nem emlékszem.

A barátja mondja, hogy ő közvetlen előtte már harmincöttel pörgött.

Nem ehet, hátha műteni kell. Másnap reggelre már huszonnégy órája nem eszik. Elő-
ször szólal meg kérdés nélkül

- Itt mikor hoznak reggelit?
Neki adjuk a reggelinket. Három szelet üres kenyeret és három főtt tojást.

Bevállalás

Minden este én szúrom meg magam. Ágnes vállalta, hogy otthon majd szurkál, nincs itt, hogy kipróbálhassa. Őt mondják bevállalósnak. Van benne jó, van benne rossz is. Rossz, amikor senkire nincs tekintettel. A barátja olyan, mint a legkisebb királyfi, aki felhossa a királykisasszonynak a feneketlen kútból az aranyalmát, megvív a sárkánnyal, és legyőzi a legyőzhetetlen bajnokot. Ágnes minden kívánságát hősiezen teljesíti. Mi meg drukkolunk, hogy Ágnes kitartson. Ő a középső gyermekem.

Lehet-e a végtelenségig kitartani? Ágnes mindenkit próbára tesz. Gy. sírva panasolja, hogy olyan vele, mint a pokróc. Ágnes is panaszkodik Gy-re: mint a pokróccal, úgy viselkedik velem. Gy. azt mondja (sírva), nem tudja, hol rontotta el. Nem rontottad el sehol, nyugtatgatom. Nincs azzal semmi baj, amit csinálsz, vagy gondolsz, de másképpen kell csinálnod, mint ahogy gondolod.

Leveszem róla a kezem, mondja. Ne vedd le, mondom. Nincs türelmem hozzá. Még gyerek, mondom. Nem gyerek már, elmúlt tizenkilenc. Gyerek, mondom. Hiszen te is az vagy, csak felnőttként viseled. Gyerek addig vagy, amíg ő is az.

Vasárnap (vagy egy másik hétfő?). Délután

Nagy csend. (Mégiscsak vasárnap.) Egyszer csak egy mély férfihang belerondít.

– Hát jöjjön már egy orvos. Meddig várjak? Hol a jóisten faszán van? Hol van itt orvos. Vigyetek haza!

– Tomi!

– Vigyetek haza! Hát nem tudtok hazavinni?!

– Tomi! Hallgass már el! Mútóban van az orvos.

– Hát aztán...

– Rögtön itt van a főorvos úr.

– Följelentem! Ha kimegyek innen, följelentem.

– Ne adjál neki pénzt. Az büntetés.

– Én? Ennek? Az biztos.

– Tessék türelemmel lenni, jön mindjárt a főorvos úr – szólal meg egy nővér.

– Nem kell ide orvos – mondja a beteg –, elég egy jól gipszelő ember. Gipszeljenek be!

– Majd a főorvos úr megmondja, kedves, hogy mi kell magának.

– Seggfejek! – kiáltja a beteg.

– Hülye parasztok is vannak! – mondja valaki az ajtónk előtt, de nem egy okos paraszt.

Megtanítanak járni

Könyökmankót kapok és megtanítanak járni. Bepillantok a vizsgálóba, ahonnan eddig a hangok jöttek. A folyosó végén lenézek az ablakból. Negyedik emeleten vagyok, vastag patak fut alatta. Koszos víz, szemetes part és még tart az ár.

Női kórterem előtt állok az ablakban. Az egyik nő. „Elment a papa, édesapád, mert én már csak így mondom neki, azóta is, az orvoshoz. Szédülgetett, a vérnyomásával is gondoljai voltak, beutaltatta magát a megyeibe. A kórházban meglátja a főorvos, és azt mondja neki: maga le se vetközzön, magával nagy gondok vannak, maga alkoholista. Én alkoholista, kérdezi a papa? Harminc éve nem iszom alkoholt, nem cigarettázom. Na! – szólalt meg az orvos – mondom én! Esküszöm, főorvos úr, az asszonyt se keféltetem, csak mód-

jával. Így mondta, ne röhögjetelek, mellette álltam, csak módjával. Nem iszik? Így az orvos. Hát vörös a feje! Nem is dohányzik? Akkor még nagyobb a baj. Na, mégis vetkőzzön!

Egyik reggel

(Elbicegek a vécéig, ami két kórterem között van, mellette mosdó és zuhany és mind a két kórteremből egy-egy ajtón keresztül közelíthető meg. Hugyozok éppen, az ajtóban a járókeret (akkor még nem volt mankóm). Bejön ez az öreg, aki egy napja még a folyosón üvöltött. A hangjáról ismertem meg. A kezében a kacska félig húggyal. A járókereten keresztül, miközben pisilek, ki akarja üríteni a kacsát a vécébe.

– Mit akar jóember? – kérdezem.

– Semmit – mondja, és visszahúzza a kacsával a kezét. Kimegy.

H. P. doktor, osztályvezető főorvos. Alacsony, sovány, vastagszakállas. Kicsit görbe. Első látásra piás, meggyötört ember. Történetet hallok róla, elhalálozott kisgyermekről, összeomlott családról, amit itt nem akarok tovább adni.

(Egy szülőnek élve, pláne ép ésszel nem lehet túlélni, azt, amit túlélt, amikor meghal a gyermeke. Eörsinek sem sikerült, igaz ő akkor már tudta, hogy gyorsan János után megy. Nem biztos, hogy azt tudta, amit tudott. Versenyeztek. Egyikőjük sem tudhatta, ki megy el a másik előtt. Az apa, vagy a fiú.)

– Hogy van?

– Jól.

Máskor meg:

– Fáj valahol?

– Nem.

Nincs szem, nincs tekintet. Nem néz rád, csak arrafelé. A gyerek felé, aki volt.

Vérnyomásom kedden és szerdán 130/80. Csütörtökön megint 160. Eddig minden alkalommal 150-160, de este többször is 190 volt.

Első temetés

Ma volt Domokos Mátyás temetése (és Ágnes születésnapja, június 29.)

István a szomszéd ágyból:

– A gyerek (17 éves) nekem már dolgozik. – Olyan hangsúllyal mondja, hogy egyértelmű legyen: az ő befektetése már térülni kezd.

– Optimistán fogom fel ezt is – mondja máskor. – Gondold csak el, ha két felkötött karral feküdnénk itt, mint a folyosó végén az a gyerek. Naponta jön be a felesége, hogy kitörölje a seggét. Honnan tudja, hogy mikor kell kitörölnie.

Erre nem gondoltam pedig láttam sétálni a folyosón két felkötött karral. Kigyúrt testű pasas, sportos testalkatú, harmincéves.

– Régebben birkóztam a fiammal – mondja István. – Most már nem akar. Azt mondja, ha kikezdek vele: „Apa! Jobb, ha abban a tudatban maradsz, hogy erősebb vagy.” És otthagya.

Gy.-nek. Semmi nem lennék nélküled.

Péntek. Azt hiszem

Egy héttel, talán tíz nappal a balesetem után, reggel hazakönyörögtem magam. Gyógyszereket kapok és receptet, fájdalomcsillapítót nem kérek. Várom a zárójelentésemet a főnővéri szoba előtt.

„Kati ápoló a megyei kórházban, a szülészetben. Elképzelted, mi van ott. Meséli, hogy már beöltöztek, amikor ő a gumikesztyűs kezével megfogott valami apróságot, amit kint-ről az ajtón keresztül nyújtottak be neki. Egy tűt, vagy egy fecskendő, mit tudom én, egy guriga gézt. Az orvos kiküldte, vetkőzzön le, öltözzön be újra, cserélje le a steril kesztyű-jét. Hiába mondta az én arany egy gyermekem, hogy ez egy cigány, aki már hetet szült, kizavarta. Ennyiért! Azt mondja, hogy ha egy nap tizennégy szülés van, abból tíz biztos, hogy cigány. Tizennégyből tíz. És tudod, mit talált ki? Hétfő, kedd, szerda egész nap kór-ház, csütörtöktől vasárnapig a sógora kamionos kocsmájában felszolgáló. Hatvanötezer forintért. Délután négy órakor kezd, hajnalig talpon van. Aztán még, ami összejön. Mert mindig összejön valami. Lakást vesznek kilencmillióért. Ez van, arany egy gyermekem. Basznak is. Ki kivel.”

Gazsi kiváltja a gyógyszereimet, és ha mankó nélkül lépek, rám kiált: „Apu!” Ennyiből is értek. János, a marokházi vállalkozó visz haza a faluba.

– Mi történt?

– Kibasztam magammal.

Egy közértben kefir meg hagymát veszünk.

(Kocsmái beszélgetés ugyanazonnap)

– Mondok valamit.

– Mondjad, édes egy komám.

– Csupasz csiga.

– Mi van vele?

– Meg a foka.

– Na és.

– Nem rokonok szerinted?

– Szerintem nem, de, ha arra gondoltál, hogy meghívsz egy felesre, meghívhatsz.

– Nem arra gondoltam. Hanem arra, hogy a csupaszcsiga meg a foka rokonok. És ezt be is fogom neked bizonyítani. Édes egy komám.

– Állok elébe, arany barátom.

Kis teherautót küldtek értem, gólya viszi a fiát ülésben raktak fel ketten. A kocsmá előtt leraktak, fizettem mindenkinek. Még tartott a spanyol világbajnokság, a mi kis kocsmánkban elkezdődött annak végtelen története.

Egy újabb szombat és egy újabb vasárnap

Az vagyok, ami még soha. Ápolt. Kocsmából haza, kisteherautón.

Útközben sms Jucusnak: „Jucuskánk! Most, hogy ismét szabadon dönthetek a sorsom felől, mankóm is van, mehetek-e ismét Gazsi fiammal meccset nézni a házatokba? Elvégre a világbajnokság a falunkban is folytatódik, ha nem vagytok itt, akkor is. Kétszer ugyanabba a folyóba nem lépünk, de ugyanarra a pallóra, amelyiken a seggemmel a bokámra ültem, miért ne? A kocsmában elkényeztetnek, fárasztanak!” Nem válaszol.

SMS-em mindenkinek

„Meghalt Jucus. Zokogva hívott kora reggel, félórája Laci.”

Megébredt, nem találta maga mellett az ágyban. Máskor is előfordult. Kiment a hálószobából, át a nappaliba. A földön feküdt, lepedő volt alatta. Egyértelműen halottnak tűnt. Nem aludt. Meghalt. Abban a fehér lepedőben tették a tepsibe, ami, amikor meghalt, alatta volt.

Nem ivott, kímélte, nem hajszolta magát. Kutyázott, érzett, gondolkodott, sportolt, és szeretett. Azt üzenté még életében a két fiának, hogy csak olyan lányt, asszonyt szeressenek, aki képes állatról gondoskodni, van kutyjája, vagy macskája, esetleg lova. Halálával nem akart üzeni, és mégis.

2. Jucus

Mit üzent? Ezt üzenté.

Féltek? Ne féljétek!

Igen. Van súlya a szerepnek. A feleségszerepnek, a férjszerepnek, az anyaszerepnek, az apaszerepnek, a gyerekszerepnek. A férfiszerepnek, a nőszerepnek, és az asszonyszerepnek. A szerető szeretőszerepnek. Lehet, hogy csak a szerepnek van súlya – és akkor az életszerepnek és a halál-szerepnek is. Minden más szerep nem szerep - vagy másodlagos.

(Nem anyám.)

Az ember, halott ember fia előről igyekszik nem mondani közhelyeket. De egy halottról halottember fia? Arról, aki úgy van, hogy nincs? Aki az által lesz jelen örökké, hogy elment örökre? Aki akkor nem volt köztünk, csak most van köztünk, mert akkor, amikor élt – útközben volt. Itt is volt meg ott is volt. Közted és közted.

A te halálod is az életről szól. Arról, ami nekünk még van, hiszen látunk, érzünk az ujjbegyünkben téged. Neked meg már nincs ujjbegyed, te már nem láthatsz minket az ujjbegyeddél. A te életed már általunk van, de a mienk is általad lett erre az egyetlen pillanatra, és most már látjuk, erre az egyetlenre a mienk.

Életvidám, erős asszony voltál. Nem mondanám, hogy az vagy, ha még élnél. Most már csak mi tudjuk, hogy annak, örökéletűnek csak tüntél. Mint mindenki más. Mégis ezt a szerepet most már te viszed a leghitelesebben. Mert, ha a környezetben többnyire csak gyengébbek vannak – erőt gyűjthetnek a látszatból is. Te ezt akartad, gyűjtsön mindenki erőt, ha már így alakult, hát akkor belőled!

Matatott benned a mindenható keze. (Bennem ott, a műtőasztalon, 250-es vérnyomás mellett az angyal is.) Hogy jól játszhasz, mindig új alkalmakat kerestél – akkor még hosszú, nagyon hosszú, akkor még végtelen – életedhez, hogy hatásosan újra kezdhesd a jövődet, a jövőnket, vagy valami mást. Üzletasszony, feleség, élettárs és anya voltál. És még sok minden más, ami már nem lényeges. Szolgálónk voltál, nemes ember. Ezentúl, új székhelyeden, ott vagy megközelíthetetlen. Ha hinnék benne, hogy irigyelném azokat, akik ott körülvesznek. (Önsajnálát, én meg itt, már megint közöttünk, közted és közted.)

Abban bízunk, hogy akkor lesz jó nekünk, akkor vagyunk biztonságban, ha majd figyelmes erőddel mindannyiunkat te temetsz. Te. Lássák tőled a gyermekeink, hogyan kell emberien, tisztességgel ezt az utolsó mozdulatot is a többiek elé kirakni. Akkor leszünk magunkkal igazságosak, ha ezt a nyomorult kiváltságot neked adjuk. Te rakj ki élénk mindent. És egy ideje valóban temetni kezdted. Mindent.

A hangodat hallom. Egy serpenyőben – amiben étel készül mindenkinek – csörög. Bugyborékol egy kávéfőzőben. Kotyogós. Sistereg egy hang a teában. Cuppog egy pohár borban. Habzik egy zúzmarás pohár sörben. Te mondod, aki akkor sem vagy, amikor voltál. Természetességed mellett az volt a legízesebb és a legbeszédesebb, ahogy beszéltél. Hordott a hangod. A fegyver ide hord, oda hord, talál.

Hang, ha van, csörgő, édes, csípős, izes, búgó és bugyborékoló – az már majdnem minden. A vadászé hord. Az tudja hurcolni az embert. Jól ránk biztad a hangod, ki gondolta volna, hogy úgy marad velünk, hogy te, éppen te nem vagy általa. Vagyis, hogy vagy, és általa. A hangod bizonyíték rá, az van úgy ahogy, ami már nincs. Ami megmaradt.

Távolodva

Megnyugvás-e, hogy megint nem mi lettünk a következő, és többnyire nem mi leszünk azok? Aztán egyszer, ha mégis mi vagyunk a következő, ahhoz mi közünk van? Ahhoz már semmi közünk. *Te magad lettél utolsó ajándékod.* Megnyugvás-e, hogy közülünk megint nem én? Kétszázás vérnyomással.

Utólag mindig meglátjuk a másik tekintetében a halál csillogását. Előre soha. Soha nem mondjuk, hogy látom, a szemedben – *drága Jucus!* –, látom: megcsillant a halál. Láttam, a szemében megcsillant a halál tekintete. Nem, nem mondunk ilyet.

De én mondom. Láttam a szemében a halál tekintetét, mert láttam.

Csak elröhögted.

Már éppen mondani akartam. Ne légy jó, mert hamar meghalsz. Ezt. Gonoszodj! Senki nem figyelmeztetett még, hogy gonoszodni – kell! Gonosznak lenni nem kell, gonoszodni – navigare necesse est! A gonoszodó, saját akaratunkból tovább él. Éltetjük a gonoszodót. Mesélj arról, hogy mocsokban élsz, és ne élj a mocsokban. Aztán élj csak mocsokban, hogy kitarthass. Egy életen át! Legyél mocskos. Mire vársz? Miről fogsz beszélni még?!

(Volt már ilyen)

Utáltam, amikor gyógyítani akartál az egészséges életmód nevében. Azt gondoltam, papolsz, és lám papoltál, beteg sem voltál mégis meggyógyítva mehetél el. Nincs egészséges hosszú élet, nézz rám, mondanám, ha nézhetnél még, csak nézz. Romlott, hosszú élete van rajtad kívül mindenkinek. És az elég. Aki elmegy, annak elég. Mindenki elmegy, aki (huhhh, de jó!), aki él. Mindenki már csak mögötted maradhat hosszú életű, aztán elmegy utánad.

Földi dolgok jutnak eszembe. A gyengeség földi jelei.

Tudod, mit szerettem még nálad? Enni. Ha nem papoltál volna, női, asszonyi papként például a gömböc férfiakra, rólam (mindenkit bekapni), ettem volna nálad többet is. Nem mindig fogadtam el, mert nem akartam, hogy olyan gyakran jó legyen. A legjobb szerelemtől is féltünk. Éppen akkor, gyakran abban a pillanatban, amikor a legjobb. Ha jobb, mint a nagyon jó, abból nagy baj lehet. Legfeljebb az lesz a legjobb. Innen ered a pinafrász.

Ezt nem beszéltük meg. Hát nagy baj lett, ha nálad vacsoráztunk.

Tőled tanultam, hogy olyan emberrel, akire állat gondozását még nem biztad, felesleges embe-riességről beszélgetni

Isten kezében voltál – nem a tenyerén! – és, angyalt nem küldött, veled így babrált el az isten. Már nem matat benned a mindenható! Már nem mindenható, aki benned matat.

Hadd csodálkozzam, hogy még itt vagyok. Hadd csodálkozzam, hogy, ha nem hagyom is, elfogadom a matatását. Angyal jár fölöttem. De minek?!

Egy előkelő társaságban, amikor kihozták az ételt, Jucus mohón bekapott egy forró burgonyakroketet. Beleharapott, lenyelni nem tudta, visszaköpní a tányérba nem ízléses. Kitértette a száját és nyelven a forró valamivel azt kiabálta: fújjátok! Fújjátok!

Az volt a véleménye – talán még nem a meggyőződése –, hogy a férfiak mind gazemberek. Te is, meg te is, meg te is. Rád mutatott. Valamennyi tapasztalata volt, annyi éppen, amennyi mindenkinek, férfinek, nőnek, asszornynak, férjnek, gyerekeknek.

Jucus azt akarta megélni, hogy férfiak azért vannak a földön, hogy a nőket megcsalják. Különbösen is mindig csak dugni akarnak és lehetőleg mindig más nővel, párhuzamosan többel is. Kefélni, baszni. Gyanakvó és elfogadó volt egyszerre. (280 – azaz kettőszáznyolcvan – lesz azonnal a vérnyomásom, doktor úr, segítsen, balesetveszélyes vagyok. Hát nem segített.)

Volt férje, ha éjszaka felcsengette, és pénzt kért, egy ideje már nem adott neki, de attól rettegett, hogy egy piros lámpánál oda jön a kocsijához, és nyújtja a markát, mint a többi hajléktalan. Az még hagyján, hogy ő, de mit tesz a két fiú ugyanebben a helyzetben, egy piros lámpánál várakozva?! Saját kocsiban, a kolduló apa előtt.

Lehet, hogy útján az ateizmusa felé az egyik legerősebb érv isten és teremtményeivel szemben ez, a férfiaknak ez a kiváltsága volt a legelőkelőbb.

Az életnek semmi hitele nincs. Magának az életnek, annak, hogy miért élünk és miért nem élünk már – nincs ésszerű magyarázata. Ez különösen fontos nekem, amióta Jucus meghalt. Miért éppen ő? Még mindig miért nem én. Aki pusztítom magam? Miért?

Én nem akarok élni már évek óta. (Akkoriban évek óta nem akartam.) Akkor miért élek, miért nem én halok meg? Miért nem lehetne helyette? Ha be lehetne jelentkezni: kérem, én szívesen, örömmel meghalok a Jucus helyett, hiszen már csak látszólag élek. Miért éppen fölöttem járkál bizonyítottan az angyal? Kezében voltam ugyanannak a mindenhatónak, aki Jucust az életből kirabolta (és nem elrabolta). Jucusnak nem volt 250-es vérnyomása soha, nem nézett a szemébe S-doktor azzal, hogy uram – asszonyom – fogalmam nincs, hogy a következő percekben mi történik magával. Biológiai értelemben is önpusztító életemet élem. Három, meg egy gyermekem szemeláttára pusztulok. Jucus meg sehol. Csak az pusztul, aki él.

Jucus orvoshoz járt, az elvárt vizsgálatokra rendszeresen. Én orvost, a világbajnoki balesetem előtt, meg az óta sem láttam, nem látok. Nem is tervezem, nem is fogok. Ő élni akart, és ezt az akarást elvették tőle. Amit tőlem is elvehettek volna az már réges-rég nem az enyém, senkié, elpusztítottam. Ő mindent elkövetett, hogy éljen és, ha lehet, jól éljen. Én minden ésszerűnek az ellenkezőjét. Lelki és szellemi összkomfortban élt saját magával és a környezetével. Egzisztenciálisan is legyen biztonságban. Én erre nem törekszem. Sem mire nem törekszem. (Legfeljebb arra, hogy ne törekedhessek semmire.)

Persze lehet, hogy metafizikai értelemben ennek (nem akarni élni – így!) nagyobb jelentősége van – lehet! –, mint annak, hogy, ha mondjuk, fizikai értelemben itt lenne köztünk Jucus. A hatása annak, hogy úgy van, hogy nincs, lehet nagyobb és eredményesebb. De.

Én egy kis bokatoréssal kaptam vissza a hitemen kívül mindent, Jucust az életre való készség, a semmi vitte el. Nálam előzmény a világbajnokság első meccsének kudarca, Jucus halálához a hétköznapi éltnek semmi köze. Hol és miben is maradtam meg én, és hova, miben is tűnhetett el ő?

Evolúció. Az életképesebb egyed marad fent. Onnan tudjuk, hogy így van, hogy ő marad fenn. Látnunk kell most már, hogy az viszi tovább az életet, az örökíti tovább jó és rossz tulajdonságainkat, aki – tudjuk – aztán majd lépten-nyomon elbukik. Ebbe akarnak a mi genetikusaink beleszólni?

A macskát, aki élénk, életrevaló és kíváncsi, éppen életrevalósága és kíváncsisága, a környezet iránti megismerés vágya viszi a házad előtt elsuhanó autó alá. A macskád, életed során mindegyik, fogyó eszköz. Ma is kapsz egyet, holnap is elpusztul egy másik a házad előtt.

Ha csak nem vadul el, és nem erdő szélén (nem erdőben!), a zöldmezőben keresi a boldogulást. *(Nincs szabad ágy, legfeljebb magam mellé fektethetem, mondja a traumatológián az ápolónő.)* Az életerős, gazdátlan bakmacskát széttépik a túlnyészott és túltáplált egyedek.

Mi szól amellet, hogy Jucusnak meg kellett halnia? Minden az ellenkezője mellett szól. Hacsak. Hacsak nem történt valami benne, amiről ő sem tudott, s azon dolgozott, hogy ne tudjon róla. És éppen azon a napon, éppen azon az éjszakán már megint.

Hát ez az. Én tudom, mi történik bennem. Nem az.

Az angalt nem lehet elzavarni. Akkor mi történt? Mégis, ki zavarhatta el az angalt.

Ki tudja – ki tudja! – mi történik az ondóval? Biztos, hogy a legéletképesebb spermium ér célba, és nem valamilyen más módon választódik ki a legsikeresebb? Van-e legéletképesebb, vagy csak életképes van? Mert sikeres, meg legsikeresebb van. És, ha mindig a leggyorsabb, a legerősebb, akkor vajon nem éppen ez lesz a legnagyobb baj. Az életben mindig a leggyorsabb a legerősebb. Vajon nem ő az összes többi közül a legkártékonyabb is? Életre tör. Aki életre tör, halálra tör. Mások halálára tör, ahogy a győztes spermium is. Vajon nem ez-e minden legnagyobb baj, minden életellenes – élet ellenes – tett eredője? Nem ott dől-e el? Nem azért kell-e aktus közben szurkolnunk, hogy a gyengébbik, esetleg a leggyengébb, a legesleggyengébb jusson bele abba a célba, ami előtte tárulkozik. A hajléktalan? Hol tartanánk? Az angallal akkor is számolni kell, ha akadályoztatva van.

A hajléktalan sperma.

Az erő és a gyorsaság intellektuális értelemben nem tehetség. A nagyhatalmak – az ókori Róma, az Egyesült Államok – sem intelligens társadalmuknak köszönheték (nagy) hatalmukat, hanem (gazdasági, katonai) nyers erejüknek. Amihez a kezdetben kellett némi intelligencia. A pénzüknek. Amiből, persze, intellektust is teremtettek. Nevelték is egy darab ideig. Aztán azt sem. Ha mégis, akkor kizárólag az erő, az önerő érdekében. Az erős nem veszi észre, amikor már nem erős. Csak az ondó tudja, mi a dolga. Különösen tudja, amíg van neki hordozója. Az ondó erős, és még nem hatalom, amikor elindul a hataloméért.

Ha az nyer, aki visszafele fut, vajon ugyanitt tartanánk? Lehet-e visszafelé futva nyerni? Lehet.

Jucus visszafelé futva nyert. Nem volt neki 250-es vérnyomása. Szemben velem, aki előrefelé futva, 200-as fölötti vérnyomással csak veszíthetek. Mindenki veszít, aki él. Mindenki, már a sok gyenge, leggyengébb sperma is hajléktalanságra tör.

Hogy segítsen

Persze nem mindegy, hogyan halsz meg. Jucus rosszul halt meg. Rosszul lett, összeesett, vagy csak lefeküdt a lepedőre, amit az ágyból magával húzott, mert szerette azt a lepedőt. Esetleg nem is lett rosszul. Nyomást érezhetett a mellkasában, és nem gondolt arra, hogy ez az utolsó nyomás, amit érez, mert azelőtt ilyen nyomás nem volt. Nem is gondolhatta, hogy „ez az a nyomás, basszus, amire nem vagyok, basszus, felkészülve! Basszus!” Semmi-re sem gondolhatott. Pedig alkalom, az volt. Na, most meghalok! Máskor is gondolhatta. Elindulhatott volna az íróasztala felé. Ledobhatott volna hirtelen egy konyakot. Ha lett volna számára is egy icipici hirtelen.

Máskor is gondolhatta, mert amikor fejre állt egy balesetben az autópályán, féltessel, a felsőjével kifelé lógott az ablakon. Mobiltelefonján kért segítséget. De még az azelőtti pillanatban hívta valaki és elpanaszolta az életét. Hosszan. Jucus végighallgatta, és csak utána közölte a férfival, hogy nem tud segíteni, mert egy autópályán fejen állva éppen a mentőket kellene hívnia, mert nem áll meg senki, hogy segítsen. Hogy segítsen.

Megyek az úton lefelé, kifelé a faluból, húsz méterre előttem keresztelkedés. Talán nyitva hagytam – villan be – otthon a gázcsapot, amelyen a reggeli teámat forraltam. Miután egy kocsi megelőz, visszafordulok. Nem maradt nyitva a gáztűzhelyen a gáz, nem lángol. Újra indulok. Érzem, jár fölöttem valami isteni, persze, az angyal. A keresztelkedésben, ahol már csaknem jártam, elakadok. Két halott. Négy, öt, nyolc, tizenkettő. Megtervezetten összefutottak.

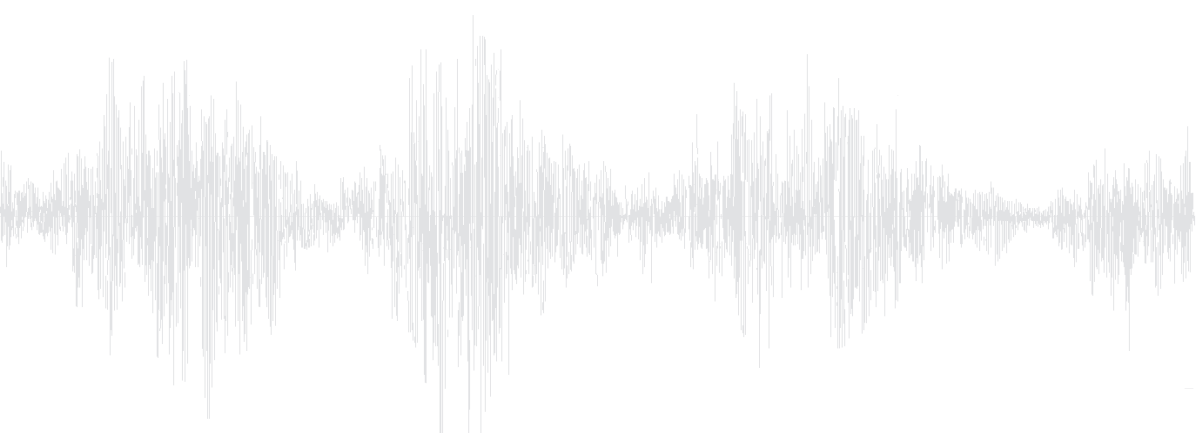
3. Isten, angyal és bakmacska, avagy Isten bakmacskája

Az elemi iskolában a tanító néni megkérdezte a gyerekeket, látta-e valaki Istent. Egy istenes verset elemezték. Senki sem jelentkezett, amikor Jucus felemelte a kezét, és azt mondta, hogy ő látta. Felhördülés. Hogy nézett ki, kérdezte a tanító néni. Fényes volt, és szemüveget viselt. Innentől kezdve a tanító néni már nem tudta azt állítani, hogy nincs isten, hiszen volt egy valaki, aki látta. Angyal nem volt mellette, mondta még, bakmacska volt mellette, kettő. Így lett ateista Jucus.

(Nem bagzanak némán a macskák. A macskák sem. Miért hittem, hogy némán bagzanak? Két magányos kandúr, két bakmacska egymástól két tenyérnyire. Több méterre tőlük a lány. Meglesem őket, ez a harc lesz a végső. Az egyik, a természetesebb, fél szemére vak. Két felfújtt, magányos, bagzani készülő csecsemő. Jucus és én. Felpúpozott hátuk előtt, egymásnak feszül kétszer két szem, két tekintet. Nem két tekintet, másfél szemből másfél tekintet. Néznek és sírnak. Néznek, és sírnak. Néznek, és sírnak. A kislány a sarokból várja a győztest.)

Hát nem száználmas minden, ami élni akar? Mi mindenre rájössz az életeddel kapcsolatosan, amikor ki vagy kapcsolva belőle. ■ ■ ■

■ **Kőrössi P. József** (Nagyvárad, 1953): író, költő, könyvkiadó. Budapestet is elhagyta, egy nőgrádi faluban, Márkházán él.